

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ВНУТРІШНЬОЇ ТОРГІВЛІ

УДК 339.1

Куцик П. О.,

к.е.н., проф., ректор Львівського торговельно-економічного університету, м. Львів

Вірт М. Я.,

к.е.н., доц., доцент кафедри фінансів, кредиту та страхування, Львівський торговельно-економічний університет, м. Львів

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ У 2014-2016 РОКАХ

***Анотація.** У статті проаналізовано вплив капітальних інвестицій на розвиток внутрішньої торгівлі. Досліджено динаміку обсягу капітальних інвестицій підприємств торгівлі України та підприємств інших видів діяльності за 2014-2016 роки. Охарактеризовано темпи зміни капітальних інвестицій у оптову та роздрібну торгівлю та їх вплив на обсяг оптового і роздрібногo товарообороту підприємств торгівлі відповідно за досліджуваний період. Для суттєвого покращення здійснення капітальних інвестицій у внутрішню торгівлю необхідно вирішити проблеми вдосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності організаційно-економічного механізму функціонування внутрішньої торгівлі та забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в торговельній сфері як основи збереження та підвищення конкурентоспроможності торговельних підприємств в Україні.*

Ключові слова: капітальні інвестиції, внутрішня торгівля, оптова торгівля, роздрібна торгівля.

Kutsyk P. O.,

Ph.D., Professor, Rector of Lviv University of Trade and Economics, Lviv

Virt M. Ya.,

Ph.D., Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance, Credit and Insurance, Lviv University of Trade and Economics, Lviv

INVESTMENT PROVIDING OF DEVELOPMENT OF TRADE ENTERPRISES OF UKRAINE IN 2014-2016

***Abstract.** The article analyzes the influence of capital investments on the development of domestic trade. The dynamics of volume of capital investments of trade enterprises of Ukraine and enterprises of other types of activity for 2014-2016 is investigated. The rate of changes of capital investments in wholesale and retail trade and their influence on the volume of wholesale and retail trade turnover of enterprises of trade for the period under study were characterized. In order to significantly improve capital investments in domestic trade, it is necessary to solve the problems of improving the legal and organizational framework for enhancing the capability of the organizational and economic mechanism for the functioning of domestic trade and ensuring a favorable investment climate in the trade sphere as the basis for maintaining and improving the competitiveness of trade enterprises in Ukraine.*

Key words: capital investments, domestic trade, wholesale trade, retail trade.

Постановка проблеми. Активізація інвестиційного забезпечення розвитку торговельних підприємств є важливою умовою економічного зростання. За сучасних умов саме прискорення капітальних вкладень у внутрішню торгівлю є важливим засобом стабілізації та зростання економічного середовища в країні, яке сприятиме структурним зрушенням в економіці, забезпеченню технічного і технологічного

прогресу в торгівлі, зростанню товарообороту внутрішньої торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням інвестиційного забезпечення розвитку торгівлі приділяється увага в наукових колах. Дослідженнями окремих питань щодо інвестицій у підприємства внутрішньої торгівлі України

займалися вчені В. В. Апопій [8], М. Ю. Барна [7], Т. Г. Васильців [7], О. В. Гладкова [3], Н. Д. Гнагишина [2], Р. Л. Лупак, І. П. Міщук [7], автори статті [4, 5, 6] та ін. Водночас зміни умов розвитку вітчизняних підприємств торгівлі вимагають постійного дослідження зазначених питань.

Постановка завдання. Відповідно до обраного напрямку дослідження поставлено завдання проаналізувати розвиток капітальних інвестицій у внутрішню торгівлю України за період 2014-2016 роки. В основу дослідження покладено дані Державної служби статистики України [1].

Виклад основного матеріалу дослідження. Здійснюючи аналіз стану інвестиційної діяльності у внутрішній торгівлі, необхідно відмітити, що цей вид займав четверте місце у 2016 році серед основних видів економічної діяльності по залученню інвестиційних ресурсів у економіку України (рис. 1). Так, провідними за обсягами залучення капітальних інвестицій є промисловість – 108,63 млрд грн, сільське, лісове та рибне господарство – 45,04 млрд грн, будівництво – 40,93 млрд грн, оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 7,68 млрд грн.

Дослідження динаміки загального обсягу капітальних інвестицій торговельних підприємств спрямоване на визначення сучасного стану й основних тенденцій їх здійснення в цілому порівняно з фінансуванням капітальних інвестицій підприємств інших видів економічної діяльності. Важливим є аналіз порівняння темпів динаміки обсягу капітальних інвестицій торговельних підприємств із темпами динаміки аналогічного показника по підприємствах інших видів економічної діяльності України. Результати такого порівняння за період 2014-2016 років наведено в табл. 1.

Наведені дані у табл. 1 свідчать про те, що за темпами зростання загального обсягу капітальних інвестицій торговельні підприємства не випереджали в цьому періоді аналогічний показник по підприємствах інших видів економічної діяльності (127,77% порівняно з 163,25%). Проте необхідно відмітити, що у 2016 році обсяг капітальних інвестицій торговельних підприємств становив 25,074 млрд грн і збільшився на 5,45 млрд грн у порівнянні з 2014 роком.

Рис. 1. Капітальні інвестиції за видами економічної діяльності за 2016 рік

Таблиця 1

Динаміка обсягу капітальних інвестицій торговельних підприємств України та підприємств інших видів діяльності за 2014-2016 роки

№ з/п	Показники	На кінець року			2016 р. до 2014 р., %
		2014	2015	2016	
1	Капітальні інвестиції підприємств України, млн грн	204061,7	251154,3	326163,7	159,84
2	Капітальні інвестиції торговельних підприємств України, млн грн	19623,8	18152,4	25074,1	127,77
3	Капітальні інвестиції підприємств інших видів діяльності, млн грн	184437,9	233001,9	301089,6	163,25
4	Частка капітальних інвестицій торговельних підприємств у загальній сумі капітальних інвестицій підприємств України, %	9,62	7,23	7,69	-

Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції.

Необхідно зазначити, що за абсолютним значенням капітальні інвестиції торговельних підприємств були значно нижчими, ніж по підприємствах інших видів діяльності, і розрив між ними постійно зростає. Так, якщо у 2014 році середній розмір капітальних інвестицій підприємств інших видів економічної діяльності перевищував цей показник

по торговельних підприємствах у 9,4 рази, то у 2016 році цей розрив збільшився до 12 разів.

Такий значний розрив можна пояснити насамперед особливостями торгово-технологічного процесу підприємств торгівлі, яким для його здійснення необхідно менше капітальних інвестицій, ніж, скажімо, фінансових.

Таблиця 2

Динаміка обсягу капітальних інвестицій торговельних підприємств України різних видів торговельної діяльності за 2014-2016 роки (млн грн)

Показники	На кінець року			Відхилення 2016 р. від 2014 р., (+, -)	Динаміка %, 2016 р. до 2014 р.
	2014	2015	2016		
Сума капітальних інвестицій у оптову та роздрібну торгівлю автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт	816,5	1208	1559,5	743,00	191,00
Частка капітальних інвестицій у оптову та роздрібну торгівлю автотранспортними засобами та мотоциклами, їх ремонт у загальній сумі капітальних інвестицій у торговельні підприємства України, %	4,16	6,65	6,22	2,06	-
Сума капітальних інвестицій у оптову торгівлю, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	13149,8	11811,1	15965,7	2815,90	121,41
Частка капітальних інвестицій у оптову торгівлю, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, у загальній сумі капітальних інвестицій у торговельні підприємства України, %	67,01	65,07	63,67	-3,34	-
Сума капітальних інвестицій у роздрібну торгівлю, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами	5657,5	5133,3	7548,9	1891,40	133,43
Частка капітальних інвестицій у роздрібну торгівлю, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, у загальній сумі капітальних інвестицій у торговельні підприємства України, %	28,83	28,28	30,11	1,28	-
Загальна сума капітальних інвестицій торговельних підприємств України	19623,8	18152,4	25074,1	5450,30	127,77

Примітка. Без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини зони проведення антитерористичної операції

Необхідно відмітити, що за досліджуваний період частка капітальних інвестицій торговельних підприємств у загальній їх сумі по підприємствах України мала тенденцію до зниження – з 9,62% у 2014 році, скоротилася до 7,69% у 2016 році.

Також дослідимо динаміку обсягу капітальних інвестицій торговельних підприємств України за видами торговельної діяльності, що визначено КВЕД (табл. 2).

З даних табл. 2 випливає, що динаміка обсягу капітальних інвестицій торговельних підприємств за видами торговельної діяльності за період 2014-2016 роки мала позитивну тенденцію, проте темпи динаміки були неоднаковими. Так, за досліджуваний період найвищими темпами зростання характеризувався обсяг капітальних інвестицій у оптову та роздрібну торгівлю автотранспортними засобами і мотоциклами та їх ремонт. Даний показник на кінець 2016 року становив 1,559 млрд грн і збільшився на 0,743 млрд грн у порівнянні з 2014 роком (або на 91%). Також необхідно відзначити, що частка капітальних інвестицій даного виду торговельної діяльності у загальних капітальних інвестиціях торговельних підприємств України змінювалася з кожним роком і за досліджуваний період зросла на 2,06%.

Щодо обсягу капітальних інвестицій у оптову торгівлю, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, то даний показник на кінець

2016 року в абсолютному значенні мав найбільше значення, а саме: 15,965 млрд грн і збільшився 2,815 млрд грн, або на 21,41%, у порівнянні з 2014 роком. Проте частка капітальних інвестицій у оптову торгівлю, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, у загальних капітальних інвестиціях торговельних підприємств України спадала з кожним роком. Так, у 2016 році цей показник становив 63,67% і зменшився у порівнянні з 2014 роком на 3,34%.

Обсяг капітальних інвестицій у роздрібну торгівлю, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, становив 7,548 млрд грн у 2016 році й збільшився на 1,891 млрд грн, або на 33,43%, у порівнянні з 2014 роком. Частка капітальних інвестицій у оптову торгівлю, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, у загальних капітальних інвестиціях торговельних підприємств України за досліджуваний період зросла на 1,28%.

Щодо темпів зміни капітальних інвестицій у внутрішню торгівлю за 2016 рік, вони відображені на рис. 2. Як бачимо з рисунку, капітальні інвестиції у внутрішню торгівлю знижуються до кінця року. Лише темпи капітальних інвестицій у оптову торгівлю, крім торгівлі автотранспортними засобами та мотоциклами, зростають за рік. У першому кварталі 2016 року вони становили 84,9% і зросли до 113,1% за 2016 рік.

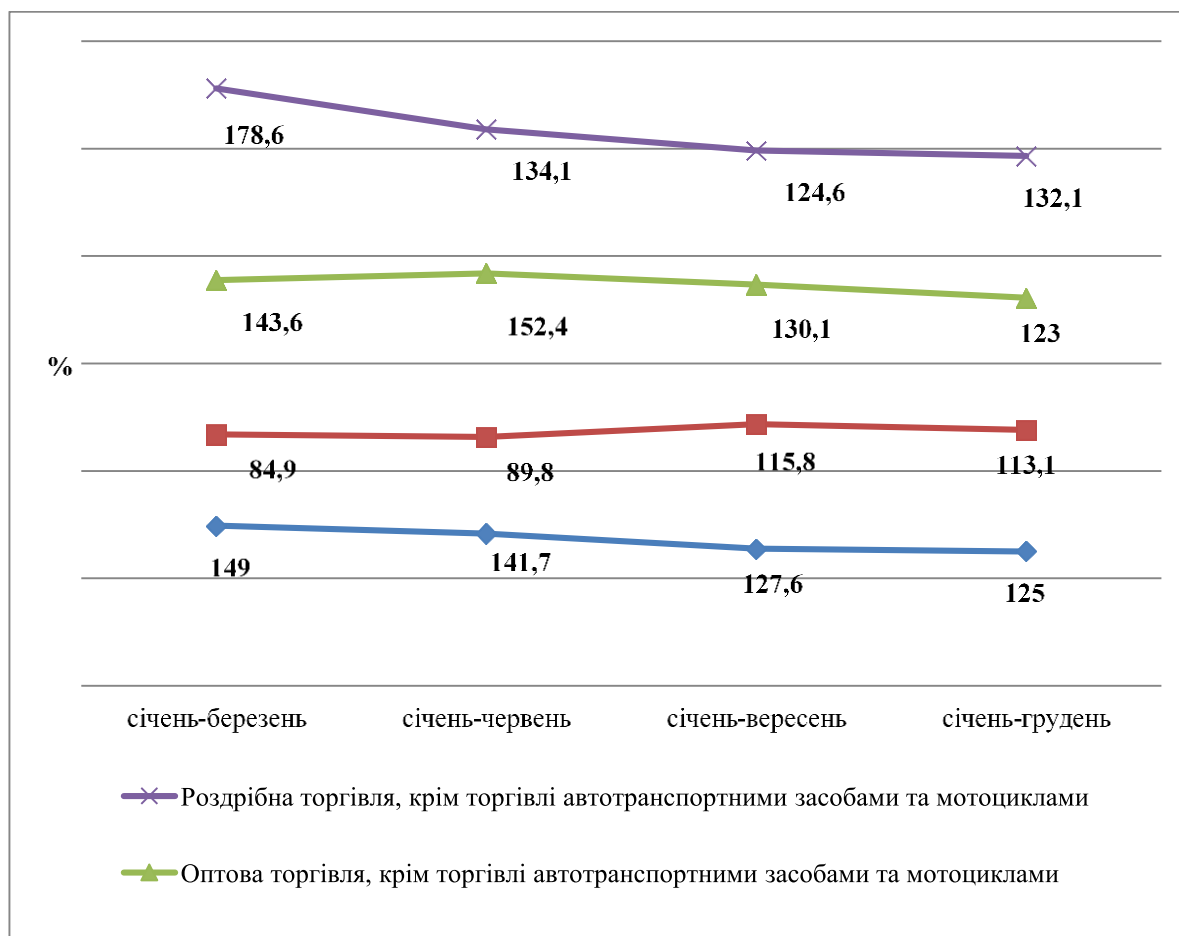

Рис. 2. Темпи зміни капітальних інвестицій у внутрішню торгівлю у 2016 році

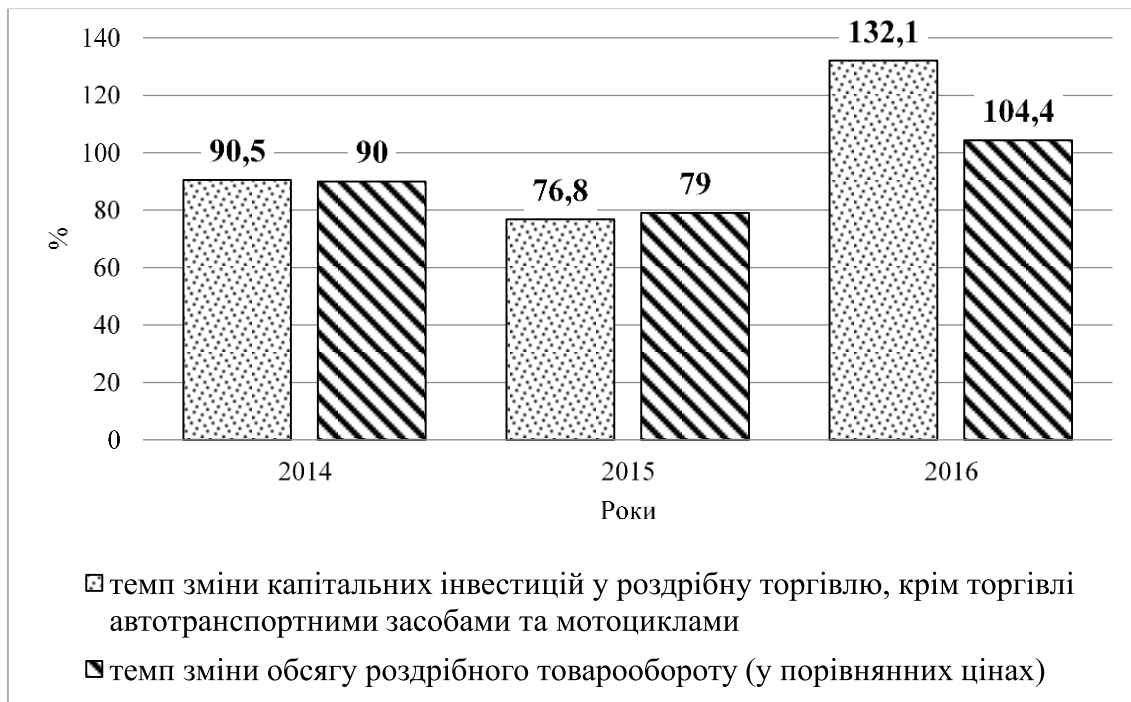

Рис. 3. Темпи зміни капітальних інвестицій у роздрібну торгівлю і роздрібного товарообороту підприємств України у 2014-2016 роках

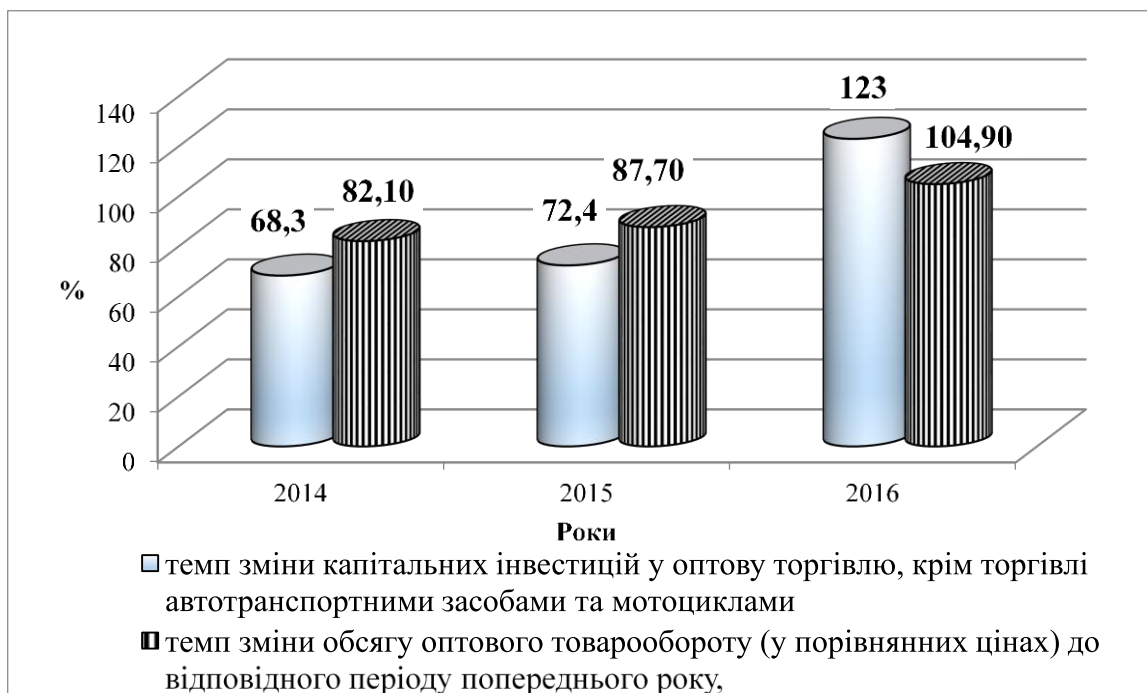

Рис. 4. Темпи зміни капітальних інвестицій у оптову торгівлю й оптового товарообороту підприємств України у 2014-2016 роках

На рис. 3 відображено чутливість темпів зміни капітальних інвестицій у роздрібну торгівлю у порівнянні з темпами зміни роздрібного товарообороту підприємств торгівлі щодо загальної економічної ситуації в Україні за 2014-2016 роки. Як видно з рисунку, зростання темпів капітальних інвестицій у роздрібну торгівлю у 2016 році на 32% призвело до зростання обсягу роздрібного товарообороту на 4,4% у досліджуваному році. Необхідно відмітити,

що темпи даних показників знижувались у 2014-2015 роках.

З рис. 4 випливає, що у 2016 році в оптовій торгівлі відбуваються аналогічні тенденції зростання темпів досліджуваних показників, як і у роздрібній. Так, зростання темпів капітальних інвестицій у оптову торгівлю на 23% призвело до зростання обсягу оптового товарообороту підприємств торгівлі на 4,9%.

Висновки і пропозиції подальших досліджень у даному напрямі. Загалом статистичні дані свідчать про позитивні тенденції щодо капітальних вкладень у внутрішню торгівлю України за досліджуваний період і те, що вона залишається привабливим видом економічної діяльності для інвестицій. Для суттєвого покращення здійснення капітальних інвестицій у внутрішню торгівлю важливими є питання вдосконалення правової та організаційної бази для підвищення дієздатності організаційно-економічного механізму функціонування внутрішньої торгівлі та забезпечення сприятливого інвестиційного клімату в торговельній сфері як основи збереження та підвищення конкурентоспроможності торговельних підприємств в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Гнатишина Н. Д. Капітальні інвестиції підприємств торгівлі України: тенденції та перспективи / Н. Д. Гнатишина [Електронний ресурс]. – Режим доступу : chteiknteu.cv.ua/herald/content/download/attachment/6.pdf.
3. Гладкова О. В. Інвестиції в торгівлю: стан і перспективи / О. В. Гладкова // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського : наук. журнал. – Донецьк, 2013. – Вип. 3. – С. 54-64. – (Сер. : Економічні науки).
4. Куцик П. О. Організаційно-економічний механізм функціонування оптової торгівлі в ринковому середовищі : монографія / П. О. Куцик, М. Я. Вірт. – Львів : Вид-во ЛКА, 2011. – 320 с.
5. Вірт М. Я. Результативність впливу капітальних інвестицій на показники оптової торгівлі / М. Я. Вірт // Торговля, комерція, підприємництво : зб. наук. праць / [редакт. кол. Апопій В. В., Куцик П. О., Шевчук В. О. та ін.]. – Львів : Вид-во ЛКА, 2014. – Вип. 16. – С. 33-37.
6. Вірт М. Я. Державні гарантії щодо здійснення інвестицій в оптові ринки сільськогосподарської продукції / М. Я. Вірт // Фінансово-економічний розвиток України в умовах глобалізаційно-інтеграційних процесів : зб. матеріалів III всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 28 лютого 2014 р., м. Львів. – Львів : Вид-во ЛКА, 2014. – 187 с.

7. Теоретико-методичні засади та прикладні механізми державного регулювання розвитку внутрішньої торгівлі : монографія / [П. О. Куцик, М. Ю. Барна, Т. Г. Васильців та ін.; за заг. ред. проф. Куцика П. О. і проф. Васильціва Т. Г.]. – Львів : ЛТЕУ, 2016. – 379 с.

8. Структурні зміни та сучасні тенденції розвитку внутрішньої торгівлі України / [Апопій В. В., Міщук І. П., Антонюк Я. М. та ін.; за ред. проф. Апопія В. В.]. – Львів : Вид-во “Новий світ-2000”, 2017. – 440 с.

REFERENCES

1. Derzhavna sluzhba statystyky, available at : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
2. Hnatyshyna, N. D. Kapital'ni investytsii pidpriemstv torhivli Ukrainy: tendentsii ta perspektyvy, available at : chteiknteu.cv.ua/herald/content/download/attachment/6.pdf.
3. Hladkova, O. V. (2013), Investytsii v torhivliu: stan i perspektyvy, *Visnyk Donets'koho natsional'noho universytetu ekonomiky i torhivli im. M. Tuhan-Baranovs'koho* : nauk. zhurnal. Ser. : Ekonomichni nauky. Donets'k, vyp. 3, s. 54-64.
4. Kutsyk, P. O. and Virt, M. Ya. (2011), Orhanyzatsiyno-ekonomichnyj mekhanizm funktsionuvannia optovoi torhivli v rynkovomu seredovyschi, *Vyd-vo LKA, L'viv*, 320 s.
5. Virt, M. Ya. (2014), Rezul'tatyvnist' vplyvu kapital'nykh investytsij na pokaznyky optovoi torhivli, *Torhivlia, komertsii, pidpriemnystvo* : zb. nauk. prats', redakts. kol. Apopij V. V., Kutsyk P. O., Shevchuk V. O. ta in., *Vyd-vo LKA, L'viv*, vyp. 16, s. 33-37.
6. Virt, M. Ya. (2014), Derzhavni harantii schodo zdijnsnennia investytsij v optovi rynky sil'skohospodars'koi produktsii, *Finansovo-ekonomichnyj rozvytok Ukrainy v umovakh hlobalizatsiyno-intehratsiynykh protsesiv* : zb. materialiv III vseukrains'koi naukovopraktychnoi Internet-konferentsii, 28 liutoho 2014 r., m. L'viv, *Vyd-vo LKA, L'viv*, 187 s.
7. Teoretyko-metodychni zasady ta prykladni mekhanizmy derzhavnoho rehuliuвання rozvytku vnutrishn'oi torhivli, P. O. Kutsyk, M. Yu. Barna, T. H. Vasylytsiv ta in. (2016), *LTEU, L'viv*, 379 s.
8. Strukturni zminy ta suchasni tendentsii rozvytku vnutrishn'oi torhivli Ukrainy, Apopij V. V., Mischuk I. P., Antoniuk Ya. M. ta in. ; za red. prof. Apopiia V. V. (2017), *Vyd-vo “Novyj svit-2000”, L'viv*, 440 s.